

Kdaj ste nazadnje nekaj storili prvič?

- Magični Dolomiti veljajo za eno najlepših gorovij na svetu
- Poleti se tja vljejo množice turistov, v zimski preobleki pa so kraji zunaj smučarskih središč tihi in neobljudeni
- Cinque Torri, Tre Cime, Monte Specie in Idilično jezero Braies je treba obiskati vsaj enkrat v življenju

Tekst: Katja Željanič

Foto: Katja Zupnik

■ Prvič na krpljah

snežnih vrhov, ki se dotikajo neba – ter dala razlog, da je celotna regija pod zaščito Unesca. Kar nikakor ne preseneča – ne nazadnje boste na 142 hektarjih površin našli kar 18 vrhov z več kot 3000 metri nadmorske višine, za nameček pa še občudovali bogato geomorfološko zgodovino skal, ki so oblikovane z erozijo, potresi in ledeniki. Zato se velikokrat zdi, da so Dolomiti večji od življenja, čudoviti v vseh letnih časih in obdani s skoraj nezemeljsko tišino, če seveda odmislimo poletne mesece, ko se sem vijejo kolone turistov.

Videti Dolomite pozimi in doživeti vse tisto, kar poleti ravno zaradi množic izgubi svoj čar, se je zato zdel zadetek v polno. Še več, tudi turistična agencija, ki je odpravo organizirala, je bila ravno po mojem okusu: za dva kombija dobro razpoloženih ljudi (beri: žensk, saj je bil moj 14-letni nečak edini predstavnik moškega spola in temu ustrezno obravnavan praktično na vsakem koraku) z nadvse energičnima vodnicama, Matejo in Jeleno. Tridnevna zimska pravljica po najlepših kottičkih Dolomitov se torej lahko začne!

Kaj dati nase pri minus 22 stopinjah Celzija?

Ob štirih zjutraj priti v Ljubljano bi se v drugačnih okoliščinah zdela skoraj misija nemogoče, a če je pred tabo cilj, ki te navdaja z otroško razposajenostjo in z nekoliko strahospoštovanjem, vstati zarana ni tako težko. Dan, na katerega sem se pripravljala s krajšimi in daljšimi potmi po Vipavski dolini, je bil končno tu. Potihoma sem se seveda spraševala, ali sem v zadnjem mesecu dovolj »trenirala«, še bolj pa, ali imam s seboj primerna oblačila, da premagam mrz. Spletne vremenske napovedi so namreč za naslednje tri dni v Cortini d'Ampezzo napovedovale polarnih minus 22 stopinj Celzija ponoči in okrog minus 10 stopinj čez dan. Za nekoga, ki prihaja s Primorske, je to skoraj, kot bi ga poslali na Arktiko. Brrrrr ...

Čez Avstrijo se zapeljemo v Italijo, natančneje pod prelaz Falzarego, ki je izhodišče za odkrivanje prve napovedane znamenitosti trekinga, Cinque Torri. Prvič stojim na krpljah. Prvič slišim napotke, kako jih uporabljati in na kaj velja biti pri tem pozoren. Saj bo šlo, pomislim. Potem v gosjem redu začnemo pot proti mogočnim »stolpom«. Pogovor z dobro razpoloženimi pohodnicami hitro steče, že kmalu zatem se slišijo prvi »dolomiti-

V zasneženih pokrajinah Kanade in Aljaske je bilo krpljanje včasih glavni način hoje iz kraja v kraj, krplje pa so uporabljali tudi v skandinavskih in celo nekaterih azijskih državah.

ski» vzdihli. Le koga bi pogledi na takšne vršace, ki jih vidiš samo tukaj, pustili ravnodušnega?

Moje navdušenje kmalu zamenja zariplost, sopihanje in upočasnitev tempa. Po nekaj minutah se najdem prav na repu skupine, ki jo zaključuje vodnica Jelena. V skupini namreč velja nenapisano pravilo, da »četiči« poveljuje vodnica Mateja, zadnje pa spodbuja Jelena. Punci v najboljših letih sta kot jin in jang, ogenj in voda, dan in noč. Prvi bi lahko v šali rekli tudi »komandant Stane«, drugi »zdravnica Franja«. Hvala bogu za slednjo, ki je za nameček še odlična psihologinja. Nevsiljivo in s prefinjenim občutkom se zna približati v pravem trenutku največjemu trpinu in ga pomiriti, da vedno in povsod počaka zadnje »ovčico« v čredi. Ne mine dolgo, ko s skupnimi moči ugotoviva, da sem mogoče vseeno malce pretiravala z »zaščito« pred mrazom, ki niti približno ni bil tak, kot so ga napovedovali na internetu, in da gre v takšen klanec občutno lažje s kakšnim slojem oblačil manj. Najprej se brez obžalovanja ločim od gamaša, nato od jakne, vmes odvržem še kakšen pulover. Hlra pa še vedno nisem. In (tokrat) tudi najbolj zgovorna ne, saj je treba z energijo (pa čeprav gre za opletanje z jezikom) v takšnih primerih pač varčevati. Po tihem se vseeno sprašujem, ali bom zmogla vse tja do kočice Averau na višini 2400 metrov in ali bo moj »polžji« tempo zdržala tudi Jelena.

Na srečo znam biti včasih tudi presneto trmasta, sploh če si zadam cilj, nad katerim domači in prijatelji zgolj nejeverno zmajujejo z glavo. Napoved zimskega odkrivanja veličastnih Dolomitov na krpljah je bil že eden takšnih. Ko kočico nazadnje vendarle dosežem, z glavo zmajuje Enej, ki je bil v skupini skoraj vedno med prvimi, tik ob boku komandantki. Moje navdušenje nad doseženim ciljem na ta račun ni nič manjše: že v naslednjem trenutku opazujem prepletanje sončnih žarkov, ki s pomočjo rahlega

vetra podljo meglice v dolini pod nami in hkrati čarajo čudovite razglede proti bližnjemu smučišču, ki je na moje veliko presenečenje skoraj prazno. Vrnitev do kombijev je mala malica v primerjavi z dopoldanskim vzponom: pod nogami slišim le škripanje snega in brez strahu hitim proti dolini. Krplje so v tem pogledu naravnost čudovit pripomoček za uživanje v zimskih snežnih radostih. Tovrstna hoja po snegu s posebej prilagojeno obutvijo, ki ima veliko površino, da se ob koraku noga ne pogrezne globoko v sneg, omogoča prijetno zibanje tudi po zelo globoki in mehki snežni odeji. Užitek ne prepreči niti občasno srečanje s katero od ledenih ploskev. V zasneženih pokrajinah Kanade in Aljaske je bilo krpljanje včasih glavni način hoje iz kraja v kraj, krplje pa so uporabljali tudi v skandinavskih in celo nekaterih azijskih državah. Da je pri krpljanju aktivno celotno telo, najbrž ni treba posebej poudarjati, zato sem ob koncu popoldneva prijetno utrujena. A programa še ni konec: Mateja in Jelena nas po čudovite fotografske motive odpeljeta še do prelazov Falzarego in Glau. Kaj je pri vsem skupaj neprecenljivo? Skoraj sami smo! Nobene gneče, vse imamo skoraj samo zase. Enej že kuje načrte, kako se bo naslednjič v Dolomite odpravil smučat, jaz pa bi bila povsem zadovoljna, če bi bila naslednji dan pri osvajanju vršacev vsaj nekoliko hitrejša.

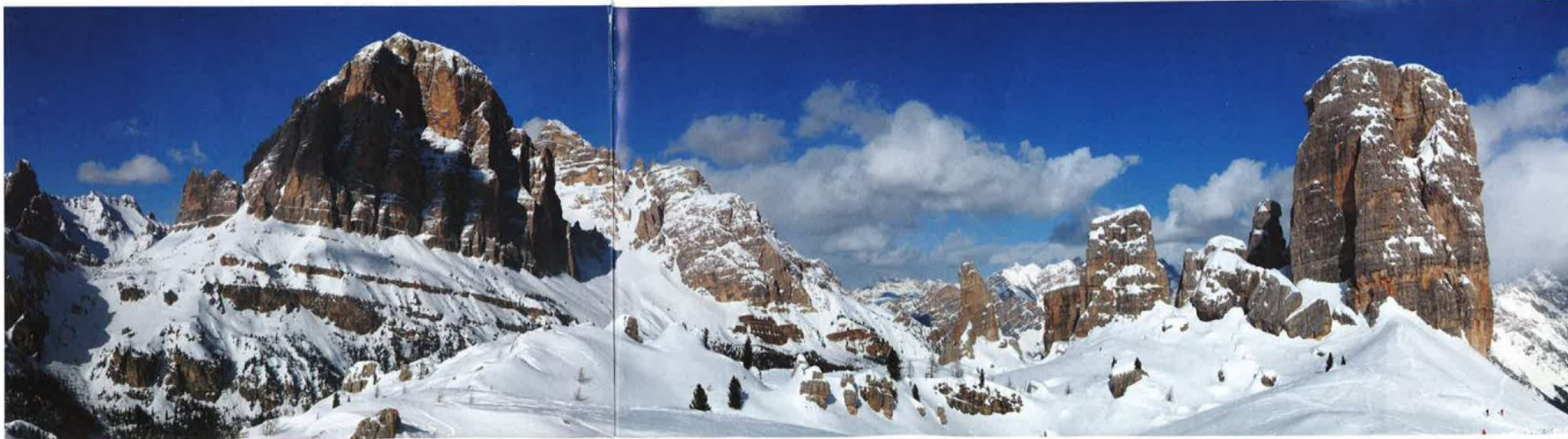
Tre Cime, češnjica na torti dolomitske čarovnije

Nov dan, novi izzivi. In to nadvse prijetni. S presenečenjem že za zajtrk. Pri jezeru Antorno nas namreč pričakajo motorne sani, ki obljublajo nezahteven vzpon do kočice Auronzo. Spodaj je še megla, ki se med vožnjo počasi razkadi, zabavna dogodivščina pa na obraze riše prešerne nasmehe. Pri koči, ki je izhodišče za krožno pot Tre Cime di Lavaredo in velja za nekakšno »vstopno« turo v Dolomite, nas pozdravi sonce. Pa ne

Nisem ravno človek novoletnih zaobljub, a na začetku lanskega leta me je zajel neki čuden nemir, ki mi je prigovarjal, da je (spet) napočil čas, ko bo treba narediti korak naprej in dati krila željam, ki so do takrat ostale neuresničene. In ker ima svetovni splet največkrat rešitev tudi za takšne primere, ni trajalo dolgo, ko mi je pot prekrizala ponudba za krpljanje v Dolomitih, in to po poteh, ki vodijo daleč stran od objudjenih turističnih poti.

Kot naročeno zame, sem pomislila. Le da v enačbo nisem vključila treh pomembnih podatkov: da še nikoli prej nisem bila v Dolomitih, da še nikoli prej nisem stala na krpljah in da nisem ravno pogosta obiskovalka visokogorja, pa čeprav zelo rada hodim. Ampak – včasih je naravnost imenitno, ko nekaj storiš prvič. Ali te pri tem res vodi nemir ali gre mogoče tudi že za malce norosti, je na koncu pravzaprav nepomembno. Za Dolomite, ki se nahajajo v severni Italiji v deželah Južna Tirolska, Trentino in Belluno ter se raztezajo od reke Adige na zahodu do doline Piave (Cadore) na vzhodu, velja, da so eno najlepših in najbolj mogočnih gorovij na svetu. Prav na tem mestu je namreč narava pokazala svojo kreativnost – od bleščečih jezer do slikovitih alpskih vasic in

Čez Avstrijo se zapeljemo v Italijo, natančneje pod prelaz Falzarego, ki je izhodišče za odkrivanje prve napovedane znamenitosti trekinga, Cinque Torri.

Pri koči, ki je izhodišče za krožno pot Tre Cime di Lavaredo in velja za nekakšno »vstopno« turo v Dolomite, nas pozdravi sonce.

za dolgo, saj se pretežno položna pot z razgledi za čisto desetko kmalu spet zavije v meglo. Prečimo do kapelice in nato do kočice Lavaredo. Malce počitka in že sledi vzpon do sedla, kjer zaščitni znak Dolomitov pokaže svoj pravi obraz.

Tre Cime v vsej svoji lepoti, obdane s snegom in obsijane s soncem. O kakšni megli ne duha ne sluha več ... Kako neprecenljivo! Občudovati lepoto, ki jo imamo tudi danes skoraj samo zase, in se ob takšni veličini narave zavedati svoje majhnosti, a hkrati tudi privilegija, da lahko v vsej polnosti uživamo čarobnost trenutka!

Napojimo se z vsemi lepotami, še sto in enkrat fotografiramo veličastne konice Tre Cime, znova obujemo krplice in jo z otroškimi veseljem po isti poti mahujemo nazaj proti koči Auronzo. Kako malo človek potrebuje, da je srečen! Ja, tako malo potrebujemo.

Včasih še manj. Ob spustu v dolino z motornimi sanmi podoživljam vse, kar sem v zadnjih urah posrkala vase, tudi siadko zadovoljstvo, da mi hoja sploh ni šla slabo in da je Jelena tokrat na repu četke čakala nekoga drugega. Ampak dneva še ni konec in Mateja določi, da nas čaka še popoldanski vzpon, in sicer do kočice pod Monte Piano, pogledat tri lepote

(Tre Cime, se razume) še z druge strani. Tokrat je ob meni Mateja, s katero se zapleteva v zanimiv pogovor in se tako malo bolje spoznava. Ni kaj, Mateja in Jelena, obe izkušeni planinski vodnici, sta zanimivi puncici. Obe z rednima in odgovornima službama, pa vendar tudi z lastno trekinško agencijo in veliko željo, da čudovite in manj znane poti ob (podaljšanih) koncih tedna pokažeta vsem tistim, ki prisegajo na pohodništvo in počitek v enem paketu. In z njima je res drugače. »Ena od potnic nama je povedala, da to, kar počneva, ni biznis, temveč poslanstvo. Prav je imela. In rekla sem si, da bom to počela samo toliko časa, dokler bom lahko v svojem poslanstvu uživala,« pove Mateja. Pri tem pa več kot očitno ne uživa le ona, temveč tudi njene sopotnice.

Moški so v tej zanimivi družini prej izjeme kot pravilo, čeprav so salve smeha, dobra volja in optimizem na vsaki od tovrstnih odprav zagotovljeni v polni meri. Mogoče je pri vsem skupaj to ena največjih nagrad. Tako kot tudi razgledi s kočice pod Monte Piano, katere obrisi se v tistem trenutku pokažejo pred nami. Ko se že zdi, da te narava v dnevu čistih presežkov ne more več osupniti, se zgodi prav to. In za takšno nagrado moraš biti najmanj močno hvaležen.

Na štrudelj na Strudlkopf

Tretji dan. »Če bi radi jedli res odlični štrudelj, potem gremo najprej gor, na Strudlkopf,« se glasi Matejin predlog, ko pokaže proti Monte Specie. Za vse nevedne: Strudlkopf je nemško ime za Monte Specie. In tako gremo gor in gor in goooooo, pa spet malo dol in spet goooooo ... Za 300 kalorij se je pač treba potruditi. Priznam, da sem nekajkrat na tisti poti goooooo po tihem zaklela, pa čeprav tega praviloma ne počnem. Očitno je očitno na Tre Cime še s tretje perspektive terjal tudi takšen davek. Ampak zavitek, s katerim so postregli pred kočo, skupaj z vaniljevo kremo, je bil resnično božanski, vreden vsake žrtve.

Vračanje v dolino naš je nagradilo še z idiličnimi podobami deviško bele zasnežene pokrajine, na katero še ni stopila človeška noga. Kaj naj rečem – že skoraj kičasto! Drvimo naprej proti najmanj tako idiličnemu jezeru Braies, ki je eno izmed najbolj fotogeničnih jezer v Evropi. Jezero zagotovo prepoznate s številnih fotografij, objavljenih na Instagramu, ali morda kar iz priljubljene italijanske serije *Gorski čuvaj*.

Gre za največje naravno jezero v Dolomitih, njegova posebnost je turkizna barva vode in 2810 metrov visoka gora Croda del Becco, katere odsev lahko občudujemo na gladini jezera. Lago di Braies ali Pragsger Wildsee je že skoraj na meji z Avstrijo. Območje je do leta 1919 pripadalo Avstriji, na njem pa je živel 90 odstotkov nemško govorečih prebivalcev. Danes tu govorijo tako nemško kot italijansko. Seveda turkizne barve vode jezera, ki se nahaja na 1496 metrih nadmorske višine in je dolgo 1,2 kilometra ter doseže globino 36 metrov, pozimi ne moremo občudovati.

Takrat se namreč preobrazi v drsališče, pa tudi približno štiri kilometre dolga lahka pohodna pot okrog jezera se spremeni v poledenel poligon, ki je primeren le za najbolj hrabre adrenalinske navdušence. Krožna pot v normalnih razmerah (torej brez ledu) traja približno eno uro in pol hoje, čas pa je odvisen od tempa pohodnika, predvsem pa od časa, ki se ga

Jezero Braies je eno izmed najbolj fotogeničnih jezer v Evropi in največje naravno jezero v Dolomitih, njegova posebnost je turkizna barva vode in 2810 metrov visoka gora Croda del Becco, katere odsev lahko občudujemo na gladini.

je ta namenil posvetiti fotografiranju in opazovanju okolice. Ob poti čudovitih točk za fotografiranje namreč kar mrgoli, v jezeru je v toplejšem delu leta dovoljeno celo kopanje, vendar le za tiste, ki si upajo spopasti s 14 stopinjami Celzija ...

Na drugi (južni) strani jezera je tudi kar nekaj izhodišč za osvoboditev katerega od vršacev, ki se dvigujejo nad jezerom. Jezero je namreč tudi izhodišče za 150 kilometrov dolgo pot po Dolomitih, imenovano Alta Via 1 ali La Classica. Ampak ta zaloga si bomo prihranili za kdaj drugič ... Tokrat s pogledom osvrknemo očarljivo jezersko kapelico ob zahodnem bregu jezera. Zgrajena je bila leta 1904 kot zasebna kapela družine Heltensteiner, ki je bila tudi lastnica hotela Pragsger Wildsee. Kapelica ima nenavadno zgodovino, saj jo je nemški poveljnik med drugo svetovno vojno izbral kot lokacijo, kjer so zaporniki iz koncentracijskega taborišča Dachau dočakali svobodo. Na srečo so bili ujetniki res osvobojeni, danes pa na tisti čas spominja spominska plošča.

Za slovo pomahamo še osrednjemu prizorišču priljubljene italijanske serije *Gorski čuvaj* tik ob jezeru Braies. Na poti domov v Avstriji kombija naredita še postanek v vsem dobro poznanem Loackerju, da trem sladkim dnevom v Dolomitih dodamo še sladkor iz vrečk napollitank. V naslednjih urah tako v ustih meljemo Loackerjeve dobrote in hkrati podoživljam vse, kar so nam dali Dolomiti v zgolj treh dneh ...

Mesece kasneje, pod črto leta 2022: Ali veste, katere je bila ena najboljših odločitev preteklega leta? Da bom nekaj storila prvič. ■

Gondola s prelaza Falzarego na goro Lagazuoi